

EDINOST

Glasilno slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinosti je moč«.

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 65 gld., za polu leta 33 gld., za četrt leta 17 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravišču in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorli in v Ajdovščini po 6 kr. — *Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravišče »via Zenta 5«.*

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via S. Lazzaro« Tip. Huala; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — *Inserati* (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunijo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Nekaj o glasovitem 19. § temeljnih zakonov kot avstrijsko-slovanskem paragrafu.

Spis. Mestoslaki.
(Konec.)

Mi hočemo, da se ta § uresniči, ker drugače ne pridemo do omike. To pa je naravno pravo, ki je sme dopuščati vsaka država brezi strahu za svoj obstanek. Tu namreč ne gre gledati vladi, ali je sme uresničiti ali ne; na opak, ona mora na to gledati, razen ko bi po sili ne hotela imeti čvrstih, svoj položaj v političnem veledruštvu umežih državljanov. Da se pa naš jezik ne rabi v šoli, uradu in javnem življenju, nemamo se nikakor nadejati omike. Z njo pak izgubimo vse, vso bodočnost, in vtopimo se v ptujstvu. Mi nočemo rabe jezika le zaradi njega, mi to hočemo zaradi omike. Jezik bi se za silo uže tako opilil, kakor se je brez šol in uradov, i to v razvoji domačega slovestva. Živ dokaz je to, da ima naš jezik svojemu življenju in rasti potrebne soko v sebi. Večjega dokaza pač ni treba. Da bi bili Nemci z nami v enakem položaji gledó 19. §, kar pa niso, upili bi uhoglušeče: »Vlada, daj nam, kar je v 19. § izrečeno. Mi hočemo omiko, do katere imamo vso pravico!« Mi pa da ne bi se smeli zanj poganjati? Pač res: »Antenor potuit...«

Slovenec mora hoteti omiko in uresničbo § 19, ter prav dela, da se ga je oklenol, držeč se ga kot edine kotke, ki ga more rešiti v burnih valovih sedanjega časa. Gorje mu drugače! Nič ne dá, upijemo in trohimo, dokler se kljubestni Jeriho naših strupeno sovražedih zoprnikov ne zgruzne v prah. Stvar je dela in cene vredna, ker jej je ime: *Omika*, ali duševni dan, brezi katerega se nobena rastlina v našem duhu in srci prav razviti ne more. V duševnem somraku pak živeti, to je počasno umiranje ali smrtonosna hiratev, o kojoj se mora nam duh spenjati kakor pred grozovito pošastjo, ker hoče, da nas uniči in v naročje potisne željno na nas prežečemu sovražniku. *Slovenec mora si prisvojiti omiko; ali v to mora uporabiti sedajnost, sedajno priliko, ki se zanj nikdar več ne povrne. Drugače za smerom zaostane, še jesik in narodnost izgubi, ter stopi pod guleč i ptuji jarem.* Noben narod ne more več obstati brez omike, to bi bilo v denašnjih časih očitno protislovje in naravnost nezmišlel. Naravno pa je proti temu, da išče omikani sosed neomikanega soseda vpreči v svoje zahteve, kar prav lahko doseže. Najprej ga duševno uniči, potem pa materialno izmolze in popolnem usiromači; kajti duševnost stoji velikrat z materijal-

nostjo v skoraj neverjetnej zvezli. To vidimo prav razločno pri podjarmljenih ali v ptujstvu vtopljenih ljudstvih. Omikani narodi pa proti temu zavedno in ponosno stopajo na svetovnem sejmišču in ni se jim bati morečega ubožstva, niti še bolj morečega zaničevanja.

Skraino gorje pa Slovence, ko bi prišli avstrijskim Nemcem v šako. Veliki zgodovinar latinski, *Tacit*, pravi: »Človeku je vrojeno, da sovraži onega, kogar je bil razžalil.« To pa prihaja odtod v našem slučaju: Nemeč nas ni nikdar ljubil. Se več. Zmerom nas je zatiral in naše pravice oskrunjal. Ker je to mogel, delal je to tem ljubše in tudi lažje. To Nemci dobro vedó, pa tudi to vedó, da smo jim baš zaradi tega sovražni in da bi se mereč se z lastno pedjó — ne mogli od nas nadejati drugega nego maščevanja v nam ugodnijih slučajih. Ker so bili Nemci navajeni nas videti ponižne in brez duševnih izjav na veliki zvon obešenih nam še zdaj v prvem obziru stanovitno srčnost v drugem prodirajočo zmčnost odrekajo, prav kakor glasoviti cerkovni govornik *Legneri* pravi (*Quaresinale*; predica XIX.): »Ako je kedo ponižen ter voljno prenaša vsako razžaljenje, pravi se o njem, da je malosrčene. A za Boga, kedo nam je pa srčnost dajal, sosebo nam Slovence? Prejšnje vlade? One, ki so nas dušile in zatirale? V sorodnem zmislu piše veleduhoviti *Gangalli*, papež *Klement XIV.* v svojem *Viaggio per l'Italia* tako-le: Če se Vam zde novi Rimljani premalo junaški, to prihaja od njih sedajne vlade, ki jih se srčnostjo ne navdaje; drugače je pa dobili v njih vsakega semena lepih lastnosti, ter so prav tako dobri vojniki, kakor drugi, kedar se vojskujejo pod katero ptujo oblastjo.«

Da se nam i Nemcem v javnih zadevah po nikakem ne ujema, to poslednji vedó in ker se jim je v novijih časih vendar le bati, črté nas še več. Tedaj gorje nam, ko bi zopet prevladali ti naši zoprniki.

Atile, biča Božjega časi bi na nas prišli: Nemci za bogato politično mizo možujoči, vsa predstva uživajoči, mi pa strežniki in — plačniki brezi vsake svobosčine. Toraj ne smemo več govoriti kakor nekdaj: »Okladki niso odpadki« ali pa: »kar se uleče, ne uteče«, mariveč tako: Naprej, stanovitno naprej! To bodi nam duševno oporišče. Toda vsi naprej, vsak po svoje, vsi; kajti veliko rok mnogo obroči. Na druge se nam ni zanašati nego na našo moč in pravo: § 19! ker sami sebi nismo vselej zvesti, kako bi nam drugi bili? Kdor pa iz našega tabra na ptuje gleda, v tega naj zgrmi stara naša prislovica: »Kedor iz domačega maha hiti, na ptujem v blato sede.«

Vi Slovenci, kar vas je še mlačnih, ve v narodnih rečeh še strahopetno mečkajoče občine in društva, ki

*) *Proprium est humani ingenii odiasse onem laeserit. Tac.*

vas je v tem toliko, da je le ime, zdramite se enkrat, vpirajte svoje oči v rešilni 19. § temeljnih zakonov, ki se je ustolil na mogočem sedeži, da nam vse, kar nam je sveto: jezik in po njem omiko bodi si povrne, ohrani ali omisli. Ne bodimo več ponižni trpini, da bi nas Nemeč okoli prsta ovijal. Tudi mi imamo uže nekaj, s čemer se moremo tem več ponášati, ker je sad naših težav in sil. Vrzimo njim, ki se jim v Avstriji toliko dozdeva, peščico njih Zelenecv in Cabušnikov v naročje, to vse imajo. Tudi teh je nekoliko, ki jim je pri zibelki slovenska mati prepevala; kaj pravim nekoliko? Mnogo jih je. Ako to zrelo preudarimo, zagledamo veledomišljijo teh nemških kričačev v smešnej njih hudinščini in nagoti.

V volji in delanosti je početek, porok za sijajin izid; omika pa je oblast. § 19. temeljnih zakonov pa je naše sijajno pravo, slovansko pravo!

Tržaški mestni zbor.

Pred vsem moramo omeniti proklamacije mestnega župana. V tej je zopet pisal o pravicah in gospodstvu Italijanov v Trstu, ali nas Slovencev je letos se manj omenil, nego pred 3mi leti, ko je bil prvokrat izvoljen. Vidi se iz tega, da so Lahoni na Slovence zdaj še veliko bolj hudi, nego so bili poprej in da jih strašno bode, ker so se drznoli letos Slovenci v mestu nastopiti prvokrat v volilnem boju. Gospod župan pa ni omenil v proklamaciji, da bode Trst letos obhajal 500letnico, odkar je spojen z Avstrijo in tudi razstave ne omenja. Vse to je pomenljivo in naj bi si to naša deželna vlada dobro zapomnila in se več ne dobrikala toliko Lahonom; rajši naj podpira z vso močjo vedno zvesti slovanski element na Primor skem, ker le s tako politikó si more vlada zagotoviti pravo avtoriteto v Trstu, Istri in na Goriškem.

Vlada ima najlepši izgled v Dalmaciji, tam je bilo pred 15 leti, kakor je zdaj tukaj in v Istri, a kako stoje tam stvari danes? Ker je tukaj enaka bolezen, zato je naravno, da mora vlada rabiti tudi enaka zdravila. — Da je treba radikalnega postopanja, to nam kažejo dogodki zadnjih dni.

Predvčerajšnjem je bila seja mestnega zbora. Na dnevnem redu je bila volitev delegacije (izvrševalnega odbora). Progressova stranka je slutila, da bi, ako dojdejo k seji vsi konservativci, v delegaciji zadnji imeli večino, zato je porabili priliko, ker je konservativce Mauser šel po opravkih v Dalmacijo, da so napravili novošegni strike. Kako so to »pogruhtali?« Bilo je v seji obojih enako, to je 26 progressovcev se županom in 26 konservativcev. Da pa je volitev veljavna, mora biti pri volitvah nazočih najmanj 28 s

Podlistek.

Trst in okolica.

(Zgodovinske črtice, spisuje M. Skalovič.)

(Dalje.)

Pred Huni je zbežal škof Sekund oglejski v Grad (Furlani pravijo Gráo) in njegov nastopnik S. Niceta je v Gradu sezidal stolno cerkev sv. Evfemije (456). Škof oglejski Pavlin je takrat, ko so Longobardi pribumeli na Furlansko, zbežal v Grad z sv. relikvijami, knjigami in dragocenostmi oglejske cerkve. Tudi tržaški škof Geminijan je takrat prenesel v Grad relikvije od 42 mučenikov. Pavlin, dasi tudi v vorskem prepiru zaradi božanstvene nature v Kristu (3 kapiteljni) v nasprotji s papežem, in toraj razkolnik, podvrgel se je naposled papežu in je prvi se zval »patriarh«, ali oćak. *) Nastopnik Pavlinov v Gradu, patriarh Elija skliče, l. 578 cerkveni zbor v Gradu, pri katerem je bilo pričujočih 20 škofov, in so potrdili, da ima biti odslej škofov sedež v Gradu zaradi veče varnosti. Papež Pelagij II. potrdi Elija patriarha v »novem Ogleji« (nova Aquileja) kot metropolitanskega ali višjega škofa benečanskega in istrskega (gradense castrum totius Venetiae et Istriae metropolis). Škofje tržaški in istrski so bili podložni grajskemu patriarhu. L. 585 jeseni je nastala stršaška povodenj po vsej Beneškej in friulскеj deželi, in takrat je Soča začela teči po drugej stugi, kder je ostala do denašnjega dne. Takrat v silnej povodnji je

*) Bolje da rabimo besedo mejnarodno »patriarh« nego »oćak«, kajti v srbsčini »oćak« pomenja: dimnik, od »oć« — (dim).

na otoku Barbaní na nekem drevu bila najdena podoba Matere Božje, ki je dala povod k glasovitej božej poti na otok Barbanski, kder se je velika cerkev sezidala. Patriarh Sever skliče l. 589 cerkveni zbor v Maran, pri kojem je bil pričujoč i tržaški škof Sever, ki pa ni hotel pritrđiti razkolnikom, ter je z drugimi škofi raje se držal sklepov rimske cerkve. Ko so Tržačani bili pod Bizantini, plačevali so 60 zlatov davka. (čekinov imenovanih »mancošia), in vsa Istra je plačala 344 zlatov.

Zaradi sorodnosti novoslovanskega jezika z staroslovanskim sklepajo najumniji učenjaki (Miklošič), da so sedanji Slovenci prišli od podunavskih krajev, katerim so kedaj Panonija pravili. Da so nekateri Slovenci uže pred prihodom Obrov, okrutih zatiralcev njihovih, naselili se daleč proti zapadu do bavarske meje, uže l. 595, to je gotovo, kajti takrat so uže Obri bivali po panonskih pokrajinah in ne bi Slovanov bili pustili skoz svojo deželo. Večinoma so bili Slovenci mirni poljedelci in pastirji in zato ni brati v zgodovini o krvavih bitkah in okrutnih pobojih njihovih, kakor o drugih sosedih Obrih, Langobardih, pozneje Frankih. Dasi pravi »slovanožrtna Kandler-jeva« svojat tržaških zgodovinarjev talijanskih, da so takrat okolo l. 600 po Kr. prvokrat Slovenci v naše pokrajine »pokukali« in potem spet na Koroško(?) zbežali, od kodar so prišli (Cavalli Storia d. Tr. p. 53), vendar nijeden trezen in pošten zgodovinar ne more temu pritrđiti. Slovenci so uže pred tu bili in novodošli njih bratje so se z njimi k malu združili in vso pokrajino v lasti imeli in jo imajo do denašnjega dne, ter nadejamo se, da je z lepa ne puste! Slovane češke, moravske in del Slovencev (karantanske Slovence) je osvobodil Samo od Obrov ter ustrojil neodvisno slovansko kraljestvo od l. 623 do smrti njegove l. 658. Hitro je nastalo

a še hitrejšo razpadlo to Samovo kraljestvo »segajoče od tržaškega morja do Donave in od Donave gori notri do izhodnjega (severnega) morja.« (Trdina: Zgod. Slov. st. 32.). Slovani v spodnje Avstriji so prišli zopet pod Obre, ki so neusmiljeno z njimi ravnali, a Slovenci so nekeje časa imeli svoje vojvode, a l. 748 so prišli pod bavarsko in pod frankovsko navlado. Kakor posamezne obitelji nastanejo, rastejo, propadajo, tako posamezna kraljestva in mesta. Oglej je bil razpadel, Grad se je dvignol, a še bolj so hitro vzrasle Benedke, ki so uže l. 697 imele svojega vojvodo (doge — hrv. dužd). Primorska benečanska in istrska mesta, mej njimi i Trst, bila so pod bizantinsko (grško) vlado, in Longobardi so imeli v lasti le notranjske pokrajine. Primorska mesta so tudi imela v cerkvenem obziru svojega višjega škofa v Gradu, a notranjska v Ogleju, in to je dalo povod mnogim preprirom najprej mej bizantini in Longobardi, potem mej Benečani in Longobardi, in naposled mej cesarji in papeži in Benečani.

Istra je bila pod Longobardi zase vojvodina, spadajoča k italiskemu kraljestvu, tako je n. p. Deziderij, poslednji longobardsko kralj, bil prej istrski vojvoda. L. 753 so bili Longobardi vzeli Raveno, glavno mesto bizantinskih eksarhov, in leto potem vso Istro, a le 774 je Karol Veliki, frankovski kralj, uničil longobardsko kraljestvo v Italiji, razširil meje svoje velike države do Slovencev. Oglejski patrijarh Paulin II. pokliče Karola, naj si podvrže Slovence, da jih pridobi lažje za krščanstvo, kajti neki so še bili pogani. L. 788 pošlje Karol svojega sina Pipina na Slovence, ki so bili leto pozneje uže vsi frankovskemu kraljestvu podvrženi.

(Dalje prihodnjič.)

županom ali namestnikom; ako bi bil doma Mauser, imeli bi bili konservativci s županom vred zadostno število, da bi bila volitev veljavna, ako bi se bili tudi odtegnoli progresisti; tako pa so zadnji oddali prazne listke, kar toliko pomenja, kakor da niso nazoči in volitev je bila neveljavna, ker se je računilo, da je bilo nazočih se županom vred samo 27. — Župan je torej moral skleniti sejo. Kaj zdaj? Konservativci ne pridejo najbrže več v sejo, dokler ne bode doma Mauserja, in če se jim ne posreči, da dobé večino v delegaciji, potem utegnejo celo odpovedati se, to saj namerjavajo mnogi, a vlada ne ve, kaj bi storila v tej zadregi.

Vlada lahko vidi, kaj namerjavajo progressivci. Oni delajo vse mogoče, da bi zbor ne bil zastopan pri letošnjih slavnostih in pri razstavi. Demonstracija ta vladi kaže pravi pot. Tukaj ne velja slabota, neodločnost, kakor smo uže zadnjič pisali. Treba je radikalnih sredstev. Slovani na Primorskem protestujemo proti takemu ravnanju, na nas bode imela vlada, ako z nami ravna pošteno, vedno najboljšo zaslobo in ne bode se jej treba bati nelegalnih demonstracij. Vlada sama zdaj vidi, kaj velja božkanje nezadovoljnih. Videant consules!

Politični pregled.

Notranje dežele.

Šlupnih državnih financ minister pl. Kallay odpotuje 30. t. m. v Bosno, da se na mestu podučí v tamošnjih razmerah.

Ker se ustavoverna stranka pobija od vseh strani ter jo tepe udarec za udarcem, začela je delati škandale, kakeršne nahajamo le pri zdvijanih in pijanih ljudeh. Tak škandal je napravila tudi zadnje nedeljo na Dunaju. Izvrševalni odbor nemške ljudske stranke je namreč sklical shod. Prebral se je program te stranke, govorilo se je o izvršitvi §. 19. temeljnih zakonov in o predruženju volilnega zakona, prečitala se je dalje neka spomenica dr. Fischofa, katera se je z veliko pohvalo sprejela. Potem pa je govoril nemški nacijonalec Friedjung i napravili so njegovi pristaši tak škandal, da se je moralo zborovanje končati.

Nemški časniki hudo ropočejo, ker je vlada prepovedala *Parteitag* v Celji; ko je pa prepovedala Slovincem tabor, takrat pa nobeden ni zinol, kakor bi Slovenci ne imeli tistih pravic, katere imajo Nemci. Službeni dunajski »*Fremdenblatt*« tolaži tedaj Nemce s tem, da se je tudi tabor prepovedal ter dostavlja, da vlada hoče, osobito na jezikovnih mejah, preprečiti vse narodnostno ščuvanje in zatirati agitacije, ki bi kalili mej narodi mir.

Vnanje dežele.

Črnogorski knez je rekel necemu državniku, da bo od zdaj zanaprej na to delal, da se modro porabijo sedanje razmere, da se blagostanje v deželi razvije, ustanové šole i napravijo ceste, sploh da se posvetijo vse moči blagonosnemu delu. Še le potem, ko se bo mnogo let neprestano delalo za napredek Črnogore, nastane prasanje, kake dolžnosti njemu nalaga zgodovinski razvoj vshodnih narodov.

Na Bolgarskem se, žalibog, notranji prepir neče poleči, ampak vsplamenil je tako, da se je najhujšega bati. Konservativci in liberalci si srdito nasproti stojé, i to politično nasprotje je seglo uže do tega, da je celo v rodovinah domači mir pokopalo. Tužna Bolgarija!

Na Ruskem se je zadnji teden pripetila grozna nesreča na železnici, ki drži iz Moskve v Kursk. Mej postajama Črni in Podijevo se je ponoči v strašnem viharju prekucnol vlak 14 sežnjev globoko ter v močvirje tako zaril, da je bil popolnoma pokrit; 180 ljudi je življenje izgubilo, mej temi tudi general Drentelen.

Nemški cesar je včeraj prišel v gostinske toplice.

Konferenca v Carigradu je turškej vladi naročila, naj ona napravi mir in red v Egiptu; ako bi se Turčija branila, ukaže konferenca, da evropske velevlasti zasedejo Egipt. — Mi smo tega prepričanja, da bi boljše bilo, ako bi se to poslednje bilo uže poprej zgodilo. Prevelika ljubezen do Turčije je kriva, da je bilo toliko Evropecev pomorjenih i da leži lepo mesto Aleksandrija v razvalinah. Sramota je sedanjemu veku, i zgodovina izreče hudo obsodbo, da Evropa ni ubranila takih grozovitosti v Egiptu. In Turčija naj bi red in mir napravila v deželi

*) Na galeriji so začeli na to pogresovci ploskati a na drugi strani je bilo vpitje: »*Abbasso i Progressisti*«. — Stvar je torej vedno bolj resna.

Faraonov! Saj še sama doma nema nobenega reda, kako li bi ga drugod delala?

Egiptovski namestni kralj je izdal proklamacijo z ukazom, naj se armada razpusti. Angleške patrole hodijo po Aleksandriji in ustrelje vsacega, kogar zasačijo pri plenitvi, kdor pa je sumljiv, tega zapró. Pozvedelo se je, da so celo ženske s petroljem hiše zažigale. Vse trdnjave se preiskujejo in kanoni s žebli zabijajo; v necej trdnjavi so našli 400 mrtvih.

V Arabijevoj vojski ni nobenega reda, samo spridena drhal je, ki počenja, kar se jej ljubi, vojaki iz nje uhajajo ter begajo v notranjo deželo, kder se je v več mestih spodnjega Egipta vstaja unela, da se tam vdeleže plenjenja. Bati se je, da fanatična drhal tudi ta mesta požge. V Kairu ostali Evropci so se večidel po železnici oteli v Suec. Namestnik mesta Kairo, ki je ostal zvest namestnemu kralju, preti, da mesto razruši, ako bi Arabi tja prišel z svojo vojsko. Zato zapuščajo mesto tudi muhamedani, ker se bojé, da ga zadene enaka usoda, kakor Aleksandrijo. Po Nilu se ne vozijo več ladije, zato pa je začelo pomanjkovati živeža in bati se je lakote; Beduini zapuščajo krdeloma obrežje sneškega kanala in lomastijo v Kairo, ker se nadejajo tam bogatega plena. Arabi se je z glavno svojo vojsko vtrdil pri Damanbouri in več arabskih poglavarjev mu je pomoči zagotovilo. — Nemški in ameriški mornarji so se skrčali, da pomogó napraviti red v Aleksandriji, v kateri se požar še vedno širi. — Sueški kanal sicer ni zaprt, a nevarnost je v njem velika; angleški in francoski vojni brodovi se vedno po njem vozijo, da skrbé za varnost.

Posadka v Kairu se roga namestnega kralja ukazu, naj se vojska razpusti, poslala je poslance Arabiju, naj mesto posede. Prišel se je krvav boj mej prebivalstvom in vojaki, evropske prodajalnice so bile poropane in Evropci pomorjeni. Avstrijci in Nemci, ki so v Kairu smrti otšli, pobegnoli so v Port Said, kder so se oteli na francoske in angleške vojne ladije. — Arabi dobiva pomoč od mnogih strani i če so zadnja poročila resnična, bojuje se uže pri Aleksandriji z Angleži, katerim poslednjim je pripeljal general Alison 4000 pešcev na pomoč. Ako ostanejo Angleži sami v boji zoper Arabija, imeli bodo težko in jako nevarno stanje.

Dopisi.

Sv. Ivan, 9. julija.

Predzadnje nedeljo popoldne so imeli prisv. Ivanu pod milim nehom domači ples, ali kakor tukaj pravijo »*Šagro*«. Kakor vsi radovedni, šel sem tudi jaz z svojo družinico na sprehod k sv. Ivanu k plesu. Predno pridem v šagro, vidim na visokih deblih več slovanških zastav vibrati. Pri plesu pa so bili fantje in dekleta v domačej obleki, posebno dekliska noša mi je dopadla, ker one niso še stare šege zavrgle, kakor več mladeničev v okolici. Zamišljen v ples čujem glas neke tržaške »*sartorele*« svojim prijateljcem: »*Guarda nesusun Trieste no bala, solo tutti sciviati*«. Beseda »*sciviati*« — tako imenujejo Teržanjanje nas Slovence — tako me je v srce sunila, da nisem mogel molčati, rekel sem jej v laščini: »*Da che zavata sorte poi ella, forse da Firenze, cosa cosl la sa lei rispettare le altre nazioni*«. Ko je to naše ljudstvo čulo, vprašalo je, kdo je ta, ki nas z besedo »*sciviati*« žali in da ni hitro pèt odnesla s travnika, gotovo bi jo bili iztirali. Mladičiči, posnemajte ta izgled, i ne bodite sužnji družih narodov, ampak bodite ponosni, da ste sinovi majke Slave.

Okoličanski postopač.

S. Krasu, 16. julija.

Sejm pri sv. Tilhu v Svetem 12. t. m. se je prav dobro obnesel. Ta sejm je bil uže skoraj opuščén, pa hvala J. Pipanu iz Svete, kateri se je zanj moža to potegnot, v veliko korist domačej občini in okraju. Zapazili smo jako živo gibanje, prišlo je iz vseh krajev obilo prodajalcev raznega blaga. Živine se je prigalno mnogo in se je dosti prodalo. Iz Trsta je bilo mnogo kupev in druge gospode, tudi iz Komaa so počestili vsi uradniki ta dan Svete.

Svetski fantje so napravili popoldne ples pred J. Pipanom, prej pa so šli z godbo počestit bolj odlične občinarje, predno so prišli na plesišče. Godba je bila domača, katera je prav dobro igrala. Fantje pa so se vedli jako uljudno in omikano. Lahko je ta ples v izgled vsakej šagri v tržaške okolici. Voditelj plesa so se tako spretne vedli, da se ni bilo bati nobenega nereda in nobene neprilčnosti.

Pozno v hladnej noči razveseljavalo se je vse v naj lepšem redu pri kapljici dobrega terana.

A. K.

V Povirju, dne 13. julija.

Imam v Ljubljani prijatelja, ki stanuje v koldvorskej ulici v gostilnici »*pri Kranjcu*« in mu pišem v 21. dan junija nekaj prav važnega in silnega;

na pismo sem naredil pravi napis po slovensko in pristavil hiš. štev. Jaz čakam in čakam, odgovora pa le ni. V 9. tega meseca dobim z divaške pošte pismo, osuplo ga pogledam ker bilo je prav tisto pismo, katero sem 21. junija v Ljubljano pisal, i na njem zapisano: »*Nicht bekannt, Retour*«. Dobro vem, da so pismonoši uže mnogo litrov vina v gostilni »*pri Kranjcu*« polukali, a zdaj pa niso mogli te gostilne staknoli. V poglavitem slovenskem mestu naj si vzamejo v izgled naše poglavitne kraške pošte, katere vodijo v Sežani in Nabrežini sestri gospodičini Mahorčič, in naj vam bo v izgled gospod Mihael Losdorfer, vodja divaške pošte, rojen Nemeec, ki je pred malo leti prišel v Divačo i ni znal ni ene besedice slovenski. V teh malo letih se je pa tako slovensko naučil govoriti, da najraje z ljudmi slovenski občuje; zato ga pa tudi vse ljudstvo spoštuje; čast takim gospodom, ki spoštujejo pravico, katera narodu gre.

Tudi tukaj pri nas nesreča ne počiva; včeraj opoldne je otrok s žveplenko zažgal Blaža Mahničia v Plešivici hlev. Zgorel mu je en prešič in tudi ena krava bi bila, da je niso ljudje hitro iz hleva odgnali; k sreči ogenj ni daleč segel, ker ni bilo vetra in je dež strehe namočil. Roditelji, pazite in skrivajte otrokom žeplenke, po katerih se je uže toliko nesreč prigodilo.

Rodoljub.

Domače in razne vesti.

Zopetno odlikovanje Slovincov. Došlo je včeraj poročilo z dvora našega cesarjeviča v Pragi, da je Nj. visokost cesarjeva Štefanija milostljivo dovolila sprejeti mesto kunice pri blagoslovanju zastave »*podpornega društva*« v Trstu. Z veseljem pozdravljajo to vest ne le slovenski delalci v Trstu, temuč gotovo tudi ves slovenski narod. Kakor smo uže pisali, tolikega odlikovanja ni še dozdaj imelo nobeno slovensko društvo. Zatorej pa je dolžnost vsacega pravega domoljuba, da podpira z vso močjo tako važno društvo. *Živela velikodušna, Slovincem dobrohotna cesarjeva Štefanija!*

Visok dar. Nadvojvoda Albrecht je podaril veteranskemu društvu v Trstu 100 goldinarjev.

Razstava. Zadnji petek je imel izvrševalni odbor za razstavo sejo. Tajnik Bujatti je bral natančno poročilo o vseh stavbah, pripravah in troških za njo. Po odborovem proračunu, če se primerijo troški z gotovimi dohodki, ostane najmanj 12.000 gold. dobička. Ta svota se porabi v priredbo raznih svečanosti. — Nadalje je odbor po daljšem posvetovanju sklenol, živinsko razstavo opustiti! Povod tega nepričakovanega sklepa je ta, da se je premalo razstavnikov živine oglasilo, kar prav obžalujemo. — Odbor je tudi konečno določil, da se razstava otvori, kakor smo uže pisali, 1. avgusta. — Te dni je poslalo mnogo razstavnikov svoje zastopnike v Trst, da poslano blago spravijo na odrejeno mu mesto in ga nadzorujejo. Uže zdaj se vidi na tržaških ulicah dokaj tujecev. — Hrvatska bo na tržaški razstavi prav vrlo i lepo zastopana, iz vseh krajev hodijo poročila, da razstavi najboljše obrtniško-poljedelske proizvode. Napravila je tudi lasten in krasen pavilion v starohrvatskem zlogu, ki je zbog lepote Tržačane osupnel, da ga vsi vprek hvalijo, kar je na čast hrvatskemu imenu. Zgradbo sta postavila hrvatski arhitekt g. Bole in vseučilišni profesor g. dr. Kršnjavi; zastopnik Hrvatske pa je pri razstavi rodoljubni veletržec g. Mate Polić. — Slovanom, ki mislijo priti gledat razstavo, naj prihod tako vravnajo, da se lahko vdeleže velike svečanosti, katero priredi 10. septembra pod pokroviteljstvom Njeg. ces. visokosti, cesarjeviča Rudolfa stoječe »*delalsko podporno društvo*«, ki blagoslovi svojo zastavo. Ogrski oddelek toži, da ima premalo prostora, če tudi je poprej 192 kvadr. metrov odstopil avstrijskemu oddelku, zato pa misli napraviti posebno galerijo. C. k. vladni komisar za bosniško razstavo je tudi uže prišel v Trst ter začel svoja dela, ta razstava bo v poslopji št. I. Orijentalški muzej bo imel popolnoma opravljeni turški salon. *Tržaško rasstavo* odpre nadvojvoda Karl Ludevít osobno. Cesarjevič in visoko njegova soproga jo obiščeta najbrže v začetku septembra cesar in cesarica pa v drugej polovici mesca septembra.

Občni zbor »*podpornega delalskega društva*« v nedeljo, dne 16. t. m. v dvorani »*Rossetti*«. Udeležilo se je zboru okoli 280 do 300 udov. Predsednik je naznanil v primernem govoru, da je Nj. visokost cesarjevič Rudolf blagovolil prevzeti pokroviteljstvo nad društvom in sklene svoj govor z vabilom, da zbor zakliče trikratni »*živio*« cesarju in cesarjeviču, visokemu pokrovitelju društva, na kar zadoné krepki »*živio*«, da se je tresla dvorana. Ta čin se je tudi precej se zahvalo telegrafiral na dvor cesarjeviča. Društvo se je spominjalo hvaležno tudi namestnika tržaškega, kateri je društvo priporočil na tako visoko mesto in mu zaklical »*živio*«. Na to prečita predsednik program za veselič blagoslovenja zastave, Obširen program, kateri priobčimo kasneje, bil je sprejet enoglasno, prav tako proračun za vse dotične veselice in naložil je občni zbor odboru, da vse prav lepo in točno napravi in konečno izreče zbor na predlog g. Vučkoviča odboru najtoplejšo zahvalo za dosedanje vspešno delovanje in svoje neomagljivo zaupanje. Predsednik še naznanil, da napravijo vsa slovenska društva tržaška dne 6. avgusta izlet v Sežano, kder bode ljudska veselica z javno tombolo, godbo, plesom, besedo itd. v korist »*Narodnemu domu*«. Ovide v ta namen 6. avgusta ob 3. uri popoldne poseben vlak v Sežano, in plačalo se bode za tja in nazaj samo 1 gld. 7 kr. od osebe. Zbor vzame to z veseljem na znanje. S tem je bil sklenen občni zbor.

Na c. k. gimnaziji v Trstu je učilo v minulem šolskem letu 11 profesorjev in 12 učiteljev. Na koncu leta je znašalo število dijakov po ravnateljstvu poročilo 306. in 4 privatiste. 124 je bilo

Nemcev, 109 Italijanov, 65 Slovencev (?) Osmi razred je izvršilo 14 dijakov. — Na c. k. višji realni je učilo 10 profesorjev in 7 učiteljev; dijakov je bilo 215, in 2 privatista. Nemcev je bilo 72, Italijanov 112, in Slovencev samo 18 (?). Na c. k. ljudski deželni šoli je bilo 1031 učencev, mej njimi 139 Slovencev. Dosti se jih je toraj moralo učiti z nemškim jezikom, ker se nam v mestu slovenska šola ne — privoščijo. Koliko stotin pa je bilo raztresenih po raznih italijanskih ljudskih šolah.

Novo veliko poslopje za ljudsko šolo bo stavil magistrat mej ulicami Giotto, Dobler in Bacchi. Stavba se odda podjetniku 29. t. m. po dražbi. Cena 410.000 gld.

Tržaško veteransko društvo je napravilo minolo nedeljo na parniku »Saturno« v Izolo izlet, katerega se je udeležilo blizu 1300 ljudi vseh stanov. V Izoli se je zbralo mnogo udov isterskih podružnic, in praznovala se je v pozno noč sijajna svečanost *pobratnja*! Iz Kopra in sosednih krajev je došla velika množina radovednežev.

Svarilo. Ubožec je vsak, katerega potreba in sila časi tako pritise, da mora kak kos svoje robe ali obleke v *zastavico* (Monte di pietà) dati. Pa ubožniši je še oni, ki se pri tem poslužuje tako imenovanih *posrednikov* (Cancelli di Mediazione). Taki mu izpuli celo zadnje perje. Akopprav imajo po magistratu določena *pravila*, vendar malo za nje marajo, ali jih tako zvijajo, da je človek, ki išče pri njih pomoči, navadno opeparjen. Razni tržaški časniki so zadnje dni o nekaterih takih zares ostudnih slučajih pripovedovali. Torej — naše *svarilo*!

Prihodnje seje porotne sodnje v Trstu se pričnó 1. septembra, v Gorici 4. sept. in v Rovinju 2. sept. — V Trstu bo predsedoval dr. Defacis.

Za župnika pri sv. Jakobu v Trstu je imenovan pred. gosp. Josip Fabris, dozdaj dekan v Buzetu v Istri.

Potres. V ponedeljek zjutraj ob 8^{1/2} uri dopoldne je bil precej močen 3 sekunde trajajoč potres. Prišel je od severno vzhoda ter se valil proti južnemu zapadu. Čutili so ga tudi v Istri, na Gorškem, Kranjskem in Koroškem; posebno hud je bil v Ljubljani. Na prašanje v Zagreb, odgovorili so nam, da ga niso tam čutili; razglasa pa se vendar vest, da je bil grozen i da je več ljudi mrtvih. »Pozor« od vtorka poroča, da v Zagrebu potresa niti čutili niso.

Poštne pošiljave v Egiptu, ki se zaradi znanih dogodov niso mogle oddati, poslale so se nazaj poštam, na katerih so bile sprejete ter se vračajo oddajalcem. Za navadna pisma se mora vsak sam oglasiti.

Begunov iz Egipta je došlo zopet v nedeljo 225, kateri so še videli bombardiranje Aleksandrije.

Velika tatvina se je izvršila v noči od nedelje na ponedeljek v pristani Tonselovej v Rocoli. Nekaj iz Egipta došle družini se je pokradlo robe in dragocenosti za 1600 gld.

Prodrzna tatvina. Kake vrste tatovi se nahajajo v Trstu, kaže to-le: Minoli petek mej 1—2 popoldne, ko je bil trgovec P. v ulici Piccolomini pri kosilu, pridejo pred njegov magazin 4 fakini z vozom, odpró magazin s ključem, pobero v pisarnici zlato uro, prstan in druge stvari v vrednosti 130 goldinarjev, na voz pa nanosijo iz skladišča živinskih kož, v vrednosti 180 gold., in jih odpeljejo. Nikdo mimogredočih jih ni motil, ker se je mislilo, da so trgovčevi delalci. — In tudi policija jih še do danes ni zasledila.

Požar je vstal v ponedeljek zjutraj v hiši Derinovej ob novejši openski cesti. Pogorelo je mnogo sena in slame v prvem nadstropju, in škode je okoli 7000 gld.

Mej Trstom in Barkovljami, ter mej Trstom in divnim Miramarom se vozi od 16. t. m. vsak dan po večkrat poseben parnik. Vozni red je na voglih ulic pribit.

Procesijska v Rojanu v nedeljo se je lepo izvršila, kakor po navadi tudi letos so bile hiše s zastavami povešene. Zapazili smo mnogo slovenskih zastav. Kremlar Pertot tik cerkve je obesil tudi slovensko zastavo, kar nas veseli, ker smo o njem drugače mislili.

Volitev enega deželnega poslanca v istrski deželni zbor v okraju koprsko-buzetskem za kmečke občine, kakor smo uže poročili, bode 2. avgusta. Mi prav živo priporočamo zavednim in rodoljubnim volilem, naj na vso moč skrbijo in delajo mej volilci, da bodo volili tacega moža, ki ima srce za narod i državo. Tu bode boj proti Irredenti srdit. Ona se uže zdaj močno pripravlja in rabila bo vsa mogoča, dobra i slaba sredstva, da zmaga, kar se tudi zgodi, ako narodnjaki odločno na noge ne stopijo. To ne bi častno bilo, ampak žalostno, sramotljivo in škodljivo, ker »Irredenta« je največja sovražnica državi in Slovanom, pogumno in odločno moramo tedaj v boj iti zoper njo, ker dokler bo ona imela moč, ne bo ni miru, ni blagostanja. Iz zloglasnega Čudrovega poročila, katero smo o svojem času objavili, lahko so sprevideli volilci, da je Irredenti poglavneja svrha, da slovansko ljudstvo v Istri potisne v beraštvo, da si s tem olajša izdajalsko delo. Toraj, volilci, katerim je na srci čast, blagostanje, domovina in država, zložno stopite nasproti »Irredenti«, kolikor prej se zatre, toliko boljše, zatreti pa se na vsak način mora.

Praznik sv. Cirila in Metoda se je v mnogih krajih svečano obhajal; tudi so v raznih krajih goreli kres. V Kastvu ste se brali dve sv. maši v staroslovenskem jeziku vpričo mnogobrojnega pobožnega ljudstva. Le v naši okolici so menda pozabili na to.

Požar. Iz Hrenovec na Notranjskem nam pišejo, da je pogorelo v nedeljo ob 10 uri zjutraj v Predjami 6 hiš, od katerih ste bili le 2 zavorovani. Ljudem ki so bili ravno pri maši, in živini se nij zgodilo nič, pač pa ste bili 2 mali deklici v nevarnosti, kateri pa

je rešila pogumna žena bližnje smrti, ker je planila po nji v nišo, ki je bila uže v zublju.

Slovenske paralele na ljubljanski gimnaziji. Iz Ljubljane se telegrafira »Politiki«, da v malo dneh izide ministerski ukaz, po katerem se imajo na spodnjih razredih tamošnje višje gimnazije ustanoviti slovenske paralele.

Dve ustanovi za slušatelje živinozdravniške šole na Dunaji po 300 gld. na leto bode ta razpisani v kratkem, jeina iz deželnega zaklada, drugo je dovolilo poljedelsko ministerstvo. Za ti ustanovi smejo prositi mladeniči v Kranjski rojeni, ki so spolnili 18. leto in dovršili vsaj 6 gimnazijalni ali pa realni razred. Ves kurs na živinozdravniškem zavodu je odmerjen na tri leta. (»Slov. Narod«.)

Književni odsek Matičnega odbora je sklenol, v spomin 600 letnice kranjske dežele izdati krasen album v čast slavnej hiši Habsburžanov. Vsi slov. pisatelji so povabljeni s članki in pesmami pripomoči. — Kdo pa izda album v proslavljenje 500 letnice Trsta??

Veliko pravdo nasproti erarju je dobila kranjska dežela ter iztožila 92.000 gld. Kranjsko je zastopal dunajski odvetnik, dr. Chrobat, rodom Kranjec.

Prošnje za enakopravnost slovenskega jezika vedno še podpisujejo in državnemu zboru pošiljajo slovenske občine. Prav tako, tiste občine, ki tega niso še storile, naj se požurijo, tu ne bi smela zaostati nobena slovenska občina.

Zlate maše na Kranjskem bodo obhajali: prč. g. Jozef Skubic, duhovnik v pokoji, v Ribnici 26. julija; prč. g. Jurij Steierer, župnik v pokoji, pri Starej cerkvi 30. julija; prč. g. Janez Toman, dekan v Moravčah, 6. avgusta, in prč. g. Janez Kovačič, dekan v Trebnem, 15. avgusta.

Kriv prorok je zadnji dni delal v Ljubljani mnogo hrupa in tudi — smeha. »Slovenski Narod« kaj dobro popisuje njegove smešne bedarije. Po božji (?) veri tega prismojenca Mati božja ni sveta, zato ni treha moliti angelskega češčenja, vic ni, pekla tudi ne, nebesa pa so tako vrejena-kakor — gledališča. Najboljši sedé na odru in v ložab, srednji stoje v parterji, slabši dobé biljet na galerijo, najslabši pa morajo ostati v predprostorih, tem je nekoliko mraz, pravi krivi prorok; če je pa onim v parterji kaj vroče, tega pa ni povedal, kar bi vendar tudi bilo treba vedeti njegovim vernikom, da si priskrbé primerno obleko. Imenuje se ta krivi prorok Ignacij Sunčič ter je rojen v Ingelsdorfu v ljutomerskem okraju. Iz Ljubljane je neki odpotoval v Trst, a do danes o njem tukaj še nismo ničesa čuli.

† C. g. Anton Šerf, 84 letni župnik v pokoji umrl je 19. junija v Svetinjah. Bil je nekaj prav marljiv slovenski pisatelj in poseben prijatelj Dančič. »Novicam« je dopisoval uže od početka, ko so začele izhajati ter bil sploh zelo rodoljuben mož. Blag mu spomin!

Duhovščina ptujske dekanije je v konferenci 10. t. m. sklenola, lavantinskemu knezoškofjskemu ordinarijatu priporočiti jako obširno rabo slovenskega jezika. Kdaj se izkopljejo Slovenci iz one dobe, da tacin priporočil ne bo več treba?

Jednakopravnosti na Koroškem se lahko podnevi z lučjo išče, a najde se je ne. O tem so tožbe vsakdanje, tako n. pr. je krajni šolski svet v Glinjah v Rožnej Dolini poslal okrajnemu šolske mu svetu v Celovcu pismo v slovenskem jeziku. A ta je pismo zavrnel s pristavkom, da je na Koroškem nemški jezik uradni jezik. Pritožba na deželni šolski svet je bila brezuspešna i na priziv na naučno ministerstvo je prišel odgovor, da se krajna šolska oblast ne sme upirati višji c. k. šolske oblasti.

Gregorčičevim kritikom. Pod tem naslovom, kakor poroča »Slov. Narod«, tiska se v narodnej tiskarnici v Ljubljani brošurica, ki še ta teden pride na svetlo.

Valvazorja popis Koroške, katerega izdaje tiskar J. Krajec v Novem mestu, prišlo je uže 10 snopičev na svitlo.

Poziv. Gosp. Lovro Vega v Kamniku namerjava izdati veliko in važno delo, namreč: natančni *prospekt, statistiko sedanje Slovenije*, t. j. Kranjske, Koroške, Štajerske in Primorja z Istro. Hoče popisati »vsako mesto, trg, vas, lego kraja, oddaljenost kraja od drugega, število prebivalcev vsake občine, njih družbinske razmere, potrebe, blagostanje, razvade in posebno napake, ki naš narod v obče, njihov dom v socialnem obziru kazé, narodnosti, stanje vsake občine in zlasti posebnosti vsacega kraja v teritorialnem ali socialnem obziru, s kratka vse, kar je potrebno, da se vsak seznaní z gori rečenimi deželami tako natanko, ko bi živel v vsacem kraju in v vsacem družbinskem krogu sam«. — Pisatelj se obrača zategadelj do vseh *razumnikov* po Sloveniji, mej njimi do farnih predstojnikov, učiteljev, občinskih glavarjev in slednjič do vsakega, ki zna svoj kraj natančno popisati. Poročevalcem pa polaga na srce vestnost in poštenost v poročevanju. Pisma naj se pošiljajo pisatelju do *no-vega leta*!

Popravek. Pri vesti; »O pogozdovanju Krasa« v zadnji številki »Edinosti« mora se brati: Kdor zasadi vsaj 4000 □ metrov zemljišča dobi za premijo 40—80 gld.

Visoka vlada je potrdila pravila »Tržaškega Sokola« 8. t. m. Podpisani začasni odbor vabi vse uže vpisane čestite družabnike in druge, kateri mislijo pristopiti k društvu, v občni zbor, kateri bode v nedeljo 23. t. m. ob 4. uri popoldne v *dežalskega podpornega društva« prostorih*, katere je društvo v ta namen blagovoljno prepustilo.

Dnevni red: 1. Predsednikovo poročilo. 2. Volitev odbora. 3. Posamezni predlogi.

Na zdravje!
V Trstu, 18. julija 1882.

Začasni odbor.

Akademicky čtenarsky spolek v Pragi je namerjaval napraviti veliko svečanost pri otvorjenji češkega vseučilišča, a vsled znanega zadnjie omenjenega ukaza z naučnega ministra zastran češke juridične fakultete je po soglasnem sklepu svečanost preklicala. Tudi vsa dijaška društva so iz istega vzroka vse svečanosti opustila.

Čudna posojila. Na Ogerskem v Temešvaru se je ženil mlad fant z neko mlado vdovo. Bil je v denarnej stiski, zatorej gre k očetu neveste ter reče: Ker sem uže napul vaš, prosim, posodite mi 20 gld. do jutri. Oče reče: prav zdaj jih nemam, ali jutri ob tej uri jih doboš. Oče pokliče svojo hčer, udovo, ter jo tudi prosi za enoliko posojilo; ta reče, da jih zdaj nema, jutri pa jih pripraviti. Udova takoj k bratu zleti in ga prosi za 20 gld.; brat reče: jaz jih sedaj nemam, jutri pa ti jih lahko posodim. Brat, misleč, uže vem kde jih dobiti, gre takoj k svojemu prihodnjemu svaku in ga vpraša za 20 gld. Ta reče: jaz jih sam potrebujem, pa ker si prihodnji moj svak, dam ti jih jutri. Drugi dan se vsi ti prosilci v neke krčmi svidijo in drug drugega vprašajo za posojilo. Ko pa so sprevideli svojo nadlogo, začeli so se pričakati in ženitvanje se je vsled tega razdrlo.

Starost ptic je zelo različna. O labodu se trdi, da živi do 300 let, o sokolu, da živi 200 let. Enako je pri orlu in jastrebu. Papige in vrane dočakajo do 100, naše kokoši do 20, fazani 15, purani 16, golobje 10, ujeti slavčki 8—10, in kosi 12—15, na svobodi pa več let. Kanarček pri nas živi 12—15 let, v svojej domovini na kanarskih otokih pa dosti dalje!

Gospodarske in trgovinske stvari.

Velika usnjarnica v Vidmu se preseli v Tržič (Monfalcone), ker na Avstrijskem usnjarstvo carina bolj varuje, nego na Italijanskem. Druge fabrike na Friulskem se tudi preseló v Avstrijo.

Svetovalstvo avstrijskih državnih železnic se je te dni ustanovilo. Sestavljeno je iz vodje in 26 udov, katerih šest voli trgovinski minister po lastnej volji, dva na predlog finančnega ministra, enega po nasvetu poljedelskega ministra, deset na predlog trgovinskih in obrniških zbornic in sedem na predlog kmetijskih družb.

O trtnih raznih škodljivcih. Učeni gosp. prof. Erjavec meni, da Centrotus cornutus, po gospodu A. Jakončič trtni hudiček imenovan, ni toliko nevaren trti, ampak da je druga bolezen in sicer po glivici »Gloeosporium ampelophagum« prouzročena, katera dela, da je mladika navidezno kakor prebodena. Kolikor sem mogel spoznati, je to bolezen »kozavosti«, katero prouzročuje gliva Gloeosporium. Vsled te glive razvijajo se kmalo spomladi na novih mladikah in perji, pozneje tudi po jagodicah, majhni, rujavi madeži, kateri polagoma nekako narasejo in taki vzdigneni dobivajo jasnordečo barvo, krog pa take madeže obdaje rujavkast obrobek. Ščasoma upade ta madež tako, da je videti kakor da bi bile mladike po kakem mrčesu objedene. Na mlajših tenkih peresih se tkanina tako razprši, da je videti polno prelukničastih ali razcepanih peresc na mladikah. Po steblih se navadno manjši taki madeži zlijo v večje skupne, tako da naposled postanejo jako neredne oblike. Tako zelo napadene mladike se navadno posušijo in kakor sežgani odpadejo. Tudi po jagodah se posamesni manjši pričetni madeži zlijo v en večji madež — Popolnoma dozorelih jagod in uže rujavega izzorenega trsnega lesu ta gliva ne poškoduje več tako hudo. V mladosti, ko je še zunajna kožica mehka, da se ta gliva v njo lahko vrasa, zelo je nevarna, ker navadno vendimo uniči, zelo napadene jagode namreč odpadejo in v prav hudih slučajih celo se pecejni posuše. V neugodnih letinah more ta gliva vso trgatév uničiti, pa tudi more dokaj škodovati s tem, da napade zelene mladike, ker vsled posušenih ali požganih peresc ne more trta vspešno živeti, torej tudi grozdja ne izrežati. Če je bolezen zelo huda, tako grozno poškoduje vso trto, da trs za več let onemaga ali pa celo umre. Kedar je ta gliva močno gospodarila, še napanjalcev se skoro na trtah narezati ne more. — Ta bolezen posebno razsaja v gorkejših deželah. — Mikroskopično preiskovanje nam kaže, da so posamesni madeži, prouzročeni od te glive, sestavljeni iz nekaterih plastij nekoliko rujavkastih, zelo majhnih celic in te obstajajo iz posamesnih nitk jasnorujavega snova, iz katerega rasejo trosi in ko so ti svojo popolno dozorelost dosegli, razpoca gorjenja kožica, trosi pa se iz nje izlijejo. — Posebno ugodno je razvoju te glivice deževje, sploh vlažno vreme, pogoste rose. Zato pa se ta gliva tudi dokaj hušji razširja po nižinah, kder močnejše rose navadno padajo, ko visokoležeči nogradi manje po njej trpe. Tudi so njenemu razvoju posebno plodna ilovna, teška, močvirna tla. Zato bi se moralo mokrotna zemljišča izsušiti po napravi drenaže. Tudi močno gnojenje, posebno z mladim tolstim hlevskim gnojem, dokaj pospešuje rast glivičnih trosov, ker po tolstem gnoju zrastejo sicer dolge mladike, pa te so zelo sočne, pokrite s fino kožico, katero lahko te glive prerastajo. Nasprotno pa je pogosto rahljanje takega teškega zemljišča kaj koristno proti razvoju. Čudno je to, da po drevju obsenčene trte (po plantah) manj od te glive trpe, to gotovo zaradi tega, ker se pod drevjem ne nabira toliko rose in tudi dežja. Različno po njej trpé raznovrstna trtna plemena. Posebno podvržena so njej ta le plemena; modri portugizec, zeleni veltimec, modra frankinja, alicant, merzamin teroldiga, rumeni muškater, zeleni silvanec, malvazija, itd. Na naši šoli smo opazili, da modra frankinja, malvazija in modri portugizec so toliko trpeli po tej bolezni, da smo skoro mislili, da jih bomo morali opustiti. Zato bi svetoval našete trtne sorte v nižinah in vlažnih legah nikdar ne nasajati. Tudi rizling, žlahnina, trolinger i. d. trpijo nekoliko po njej, posebno v neugodnih legah, nasprotno

pa trpe prav malo ali skoro nič: burgunder, rulan-dec, St. Laurent, rudič, vrh, veltinec, zastavica, traminec, carmenet, bordó. — Ako opazujemo pogoje razvoja te glivice, jasno nam je, da nemamo nikdar delati v nagraju napadenemu, dokler je perje namočeno po dežju, rosi. Naj bolje storimo, da uže jeseni take napadene trte obrežemo in vse obrezano trsje sežgemo. Prav tako treba spomladati vse napadene mladice tako odrezati in sežgati. Tudi skušnja uči, da viseče mladice ta gliva hujše napada od povezanah. — Zdatnih pomočkov proti tej bolezni žalibog ni še znajdenih. Zvepljanje trt ne zda nič, kot edino še saj nekoliko zdatno sredstvo se je skazalo umivanje mladik, predno so spomladati poguale, z raztopljeno kuprenega vitriola. To delo naj se hitreje izvršuje s tem, da se s krtačico v tej raztoplini namočene mladice operejo od tal do vrha. — Vsakdo pa bi moral napadeno ter posušeno listje nabirati in spravljati iz nagrajev ter ga sežgati. Le tako bi mogli saj nekoliko zabraniti večji razvoj, ker pomislimo, da iz milijonov sežganih glivic bi sicer na biljone in biljone trosov izraslo. Vsak naj stori svojo dolžnost! («Gosp. List»).

Letina na Ogerskem. Poročila iz posameznih županij so jako vesela. Zetev se je začela po vseh krajih, pšenice je v vseh krajih zelo obilo in jako je lepa; Ogerska od leta 1867 ni imela take žetve, kakršna je letošnja. Tudi reč je izvrstna in turšica prav dobro kaže.

Listnica uredništva: Gospodu V. K., v Trečah! Na Vaše cenjeno 13. t. m. Vam odgovarjam:

Ko smo pisali o »capodistrettuale« in »capovila«, nismo mislili sploh oseb, ampak na misli nam je bila institucija sama, katero je magistrat napravil. Dobro nam je znano, da so meji kapovila tudi jako pošteni, vse čisti vredni ljudje, dobri narodnjaki, mi pa pri vsem tem trdimo, da bi bilo boljše, ako bi imelo okolišnje vasi po starem voljene župane, ker vse drugo je, posebno v Trstu, ako magistrat dela po svoje zaupne moči, ali pa jih narod sam voli. Kakor narodnjak, menimo, poznate namere tržaškega magistrata in se Vam gotovo ne dopadajo. Zatorej pa smo prepričani, da se tudi Vi vjemate z nami, da bi bilo boljše, ako bi okolica imela svoje župane, nego pa kapovile, in to le zaradi stvari. Nadalje Vas prašamo to: Ste li Vi drugzega menjenja, nego mi, gledé prašanja, kake poslance imamo voliti v okolici? Menimo, da ne. Prepričani smo, da tudi Vi priznavate, da je treba, ako le mogoče, voliti odločnega narodnjaka, rojenega Slovenca, saj Nemec tudi voli na domačej zemlji Nemca, Italijan pa Italijana. Tega prepričanja se je držalo društvo »Edinost«, koderkoli mu je bilo mogoče, ono je storilo vestno svojo dolžnost; ako pa mu je tu in tam tuj ali domači sovražnik delal škodo, zato društvo ne more, kakor ne more tudi zato, da je tako malo pravih mož mej nami in sploh na svetu. Ako Vi dobro in pridno obdelujete svojo njivo, pa Vam sovražnik po noči na-njo seje luliko, je-li po tem prav, da Vam kedo očita, da ste slab gospodar. Kaj Vi poročate takemu človeku? Le dobro preudarimo in potem še le sodimo. Mi pa Vas spoštujemo, ako ste kapovila ali župan, ker ste resnično narodni, in če morete kaj odgovorjati na te naše opazke, odprta so Vam naša predala.

Tržno poročilo.

Kava. — Cene so na Angleškem, Holandskem in tudi v Ameriki nekoliko poskočile; le pri nas v Trstu se niso premaknile, kar je znannje slabe kupčije. Cene so ostale zadnjič neznanjene.

Sladkor. — Srednja kupčija, cene nespremenjene.

Petrolje. — Tukaj je cena tega blaga nespremenjena, iz Amerike pa dobajajo poročila, da tam je tendenca jako trdna ter da cene vtegnejo poskočiti.

Zito. — Tukaj nij skoro nobene kupčije, a tudi blaga manjka tukaj in v Sisku, zadnje dni prodalo se je okoli 2000 kvintalov ruske pšenice po gl. 11 na 3 mesce. Koruze pa je šlo samo kakih 6 ali 7 vagonov po gl. 8 do gl. 8.40. Ker je koroza v Sisku draža za gl. 1/2, do gl. 1/3, torej bi zdaj moral delati Trst vkljub colnini, pa iz notranjih krajev nij narobeč, in zatorej in ker kaže letina povsod prav lepo, vtegnejo cene koroze k malo niže postati, toliko tukaj, kakor tudi v Sisku.

Borsno poročilo.

V obče se vsi papirji dobro držé, tendenca je skoro vedno prav trdna in kurzi nekaterih papirjev so sopet poskočili. — Vidi se iz tega, da je politični položaj v Evropi vkljub Egiptu, vendar tak, da za zdaj se nij bati večih zmešnjav. To mnenje podpira tudi mlahovost valut, katerih kurzi so nekoliko padli.

Dunajska borsna dne 18. julija.

Enotni drž. dolg v bankovih	77	gl. 20	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	78	»	»
Zlata renta	95	»	10
1860 državni zajem	131	»	25
Delnice narodne banke	827	»	»
Kreditne delnice	326	»	»
London 10 lir sterlin	120	»	55
Napoleon	9	»	57
C. kr. cekini	5	»	67
100 državnih mark	58	»	85

Natečaj.

Izpraznjena je služba učitelja III. vrste enorazredne mešane ljudske šole v **Tatreh** in služba učiteljice III. vrste dvorazredne ljudske šole v **Jelšanah** s slovenskim učnim jezikom; služba učiteljice III. vrste ljudske šole v **Rukavcu** in služba podučitelja štirirazredne ljudske šole v **Kastvu** s hrvaškim učnim jezikom. S temi službami združena je plača po postavi dne 3. aprila 1874 št. 30 in 10. decembra 1878 št. 14. Prosilci naj blagovolijo prošnje s prilogami v 6 tednih c. k. okr. šolskemu svetu v **Voloskem** poslati. **C. k. okrajni šolski svet** Volosko, 16. julija 1882.

Pristna rogačka slatina (kisla voda)
sveža, savinski sir v opečnej podobi, posebno dober, kovinska pomada za lišpanje, prah za lišpanje in poliranje, najboljši čistilo na svetu, piča za ptiče mravljinčina jajca, — tekoče oljate barve v najboljšem firnežu iz lanenega olja, najfinejše obrisane, za mazanje uže pripravljene; vse to po najnižji ceni: 4—1 **Mattié & Plicker v Celju**, na Štajerskem.

Na znanje.
Da se tujcem, ki se bodo mudili mej razstavo u Trstu, preskrbe čedne stanice, ustanovil je izvrševalni odbor **Urad za zaznamovanje in napovedovanje stanovanj**, ki je v via del Teatro pod »Palazzo Modello« v uradu **Agencia internazionale di Gazzette**, Ta urad zaznamuje stanovanja, kakor tudi posamezne stanice, ki se hočejo prepustiti, da jih došlim tujcem priporoči. Gospodje hišni posestniki in sploh vsi tisti, ki hočejo v najem dati cela stanovanja, ali le posamezne sobe za časa razstave, vabijo se, naj to naznanijo zgoraj omenjenemu uradu, i naj pristavijo ulice, hišno številko, nadstropje, število sob in stanovnico, da se bo vse to v pregledu imelo. Za tako zaznamovanje se nič ne plača.

Drogerija A. B. ANGELI
Piazza della legna št. 1 v Trstu.
Zaloga oljnih barv lastne sestave, tovarna šopkov (pinzelov) nemški, angleški in francoski lak, itd., kakor tudi velika izbirka **mineralnih vod** naravnost iz prvih virov. 6—3 Prodajalec vseh barvinih tvarin za c. k. vojno marino.

Važno za kmetovalce!
Marsikateremu gotovo v veliko olajšavo prodajajo se tudi na obroke po prav ugodnih pogojih **dobro znane Lanz-ove ročne mlatilnice, slamoreznice itd.** katerih se je v malo letih izpečalo ogromno število 98 tisoč komadov, kar je gotovo najboljši spričevalo in priporočilo. — Tedaj na noge! Združite se po dva ali več skupaj in ne zamudite ugodne prilike, kajti korist gledé dela in časa je toliko, da se kupljeni stroj prav kmalu sam izplača. **Pojasnila in ilustrirane cenike brezplačno razpošilja.** **zastopništvo in zaloga pri A. Debevču** v Ljubljani. Rimska cesta št. 19.

Bolezni prs, želodca, sapnika, početo jetiko, plučno in mehurjevo prehlajenje, naduho, kašelj, nervozni in pasji itd. ozdravljajo hlepčki iz smole katere napravlja **P. PRENDINI** lekarničar v Trstu. Velika denašnja raba izdelkov iz smole me je nagnola, da sem napravil pravi izleček iz norveške smole, ki je boljši od onega, ki dohaja iz tujih dežel. Ti hlepčki imajo enako moč gledé vode in smole, jemlje se dosti lažje, lažje se prebavljajo in so dosti ceneje od onih. Za obrambo ponarejanja je na vsakem hlepčku vtisneno na eni strani ime narejalca **PRENDINI** i na drugi strani beseda **Catrame**. Prodajajo se v **TRSTU** v lekarnici **PRENDINI** v škatljicah po 40 kr. in se dobivajo v vseh dobrih lekarnicah vsacega kraja. 20-19

M. Brown-ov univerzalni prah za živino najboljši in najgotovjši lek zoper živinske bolezni. Zavojček stane 1 marko s poštnim povzetjem. Dobi se nepokvarjen edino le iz **Chemische Fabrik Nordend (J. F. Vorrath & Co.) Rosenthal bei Berlin.** Po zalogah zastopani v vseh mestih sveta. Prospekti brezplačno. — Agentje se iščejo. 12-3

Ozdravljanje bolezni želodca in nižjega trebuha, kolike, krčev gastrične mrzlice, in izhajajoče od slabega zraka, hemeroidov, zlatenice, migrenc, s pomočjo **Francove esence**, priredjene po **G. Piccoli**, lekarju v Ljubljani, kateri sprejema naročila, ter jih oskrbuje proti plačilu. Gosp. **G. Piccoli**, lekar v Ljubljani! Prosim Vas uljudno, da mi zopet pošljete 24 steklenic Vaše izvrstne **Francove esence**. Slednjo pošiljatev sem uže mej razne bolnike v svojej županiji razdelil, in vpliv je bil vedno izvrsten. — V Fianoni Istra 22. avg. 1881. S spoštovanjem **Anton Vlačič**, župnik — kanonik. Tu je na mestu: »Čast zaslugam!« Večkrat sem rabil Vašo odlično **Francovo esenco**, mnogim bolnikom sem jo nasvetoval, in dober uspeh ni izostal. — V Kersanu, Istra, 27. jun. 1881. S spoštovanjem: **Anton Lupetina**, župnik — dekan. Prosim, blagovolite mi zopet 12 steklenic **Francove esence** poslati. Mislim, da je to edino mojemu želodcu primerno zdravilo. Vselej, kader jo rabim, občutim olajšanje in zboljanje. — Kamnje pošta Černica, 2. dec. 1881. **Josip Sovdat**, župnik. (20—20)

Gostilna „zur STADT WIEN“ via S. Nicolo št. 11, v središču mesta. priporoča svoje lepe prostore po nizkej ceni. 21—1

Človeka najlepši kras sta zobovje in lasje.
Izdelki profesorja Royé.
Royé-jevo testo za zobé, nestrupeno, po njemu postane zobovje pravej belo ko slonova kost. — Pušica stane 75 fenikov.
Royé-jev indiški ekstrakt vstavi odmah bolečine zob. i steklenica stane 50 fenikov.
Royé-jeva kineška voda nedosegljivo sredstvo za toaleto, zaprečuje zgubo las in obvaruje pred prhljajem. i steklenica stane Marko i. 50.
Royé-jevo orehovo olje. Stem oljem mazani lasje postanejo kodrasti in temni. i steklenica stane i Marko.

Profesorja Royé-a izdelki so tako pripoznani, da je nepotrebna nadaljna priporočba; dobivajo se v vseh boljših trgovinah z vonjavami in česarnicah na Nemškem ter se morejo prejeti s poštnim povzetjem po **Chem. Fabrik Nordend (J. F. Vorrath & Comp.) in Rosenthal bei Berlin. 12-3** Prodajalci dobé rabat. — Agentje se iščejo.

Nagla in gotova pomoč za želodčne bolezni i njih nastopke. Ohranitev zdravja je odvisna zgoli od ohranitve in pospeševanja dobrega prebavljanja, kar ta je glavni pogoj zdravja in telesnega in dušnega dobrega čutenja. Najbolj potrjeno **DOMAČE ZDRAVILNO**, prebavljanje vrediti, doseči primerno mešanje krvi, odpraviti pokvarjene i nezdrave krvne dele, to je uže več let sploh znani in priljubljeni

dr. Rosa življenski balzam. Napravljen iz najboljših, zdravniško najkrepkejših zdravilskih zelišč, potrjen je posebno kakor gotova pomoč pri vseh slabostih prebavljanja, posebno pri presedanju, po kisle m dišečim riganju, napanjenju, bluvanju, pri bolečinah v telesu in želodcu, želodčnem krču, prenasabanju žilodca z jedmi, zasliženju, krysom navalu, hemeroidah. Zenskih bolezni, bolezni v črevih, hipohondriji in melanholiji (vseled slabega prebavljanja); on oživlja vso delatnost prebavljanja, dela zdravo in čisto kri in bolno telo dobiva zopet poprejšno moč in zdravje. Vseled le izvrstne moči je postal gotovo in potrjeno ljudsko domače zdravilo ter se sploh razširil. **i steklenica 50 kr., dvojna steklenica i gl.** Na tisoče pohvalnih pisem lahko vsak pregleda. Pošilja se na frankirana pisma proti povzetju zneska na vse strani.

Gospod B. Fragner v Pragi! Hvalečnosti navdan spoznam za svojo najsvetejšo dolžnost, Vam naznaniti, da se je dr. Rosa-ov življenski balzam, katerega ste mi poslali pri mojej sedem letnej bolezni na čutilnih in slabem prebavljanju prav posebno dobro obnesel, tako da sem uže popolnoma zdrav. — Uže celo leto nisem mogel opraviti svojega poklica opravljati, 6 mesecov bil sem v dunajskem bolnišnici, — pa vse ni nič pomagalo. — samo to brez vse dobro zdravilo me je rešilo mojega hudega in nestirpljivega trponja. Zatorej sprejmite mojo najgorkejo zahvalo in prosim mi še 2 steklenici dr. Rosa-ovega zdravilnega balzama poslati. **St. Egid am Neuwald (v nižé Avstr.) Cajetan Strohmayr l. r.**

Prespoštovani Gospod! S hvalečnim priznavanjem Vam naznanjam, da mi je Vaš dr. Rosa življenski balzam v mojej 8 mesecov trajajočej bolezni, to je klanje v levih psih, ki je bilo združeno s hudim napanjenjem in želodčnim krčom, popolnoma pomagal. Od tistega časa, kar rabim to zdravilo, popolnoma sem zdrav in se dobro čutim, kar pri vsaj zdravniškij pomoči nisem mogel doseči. Sprejmite tedaj, blagorodni Gospod, mojo rčno zahvalo, in priporočam to zdravilo vsem onim, ki imajo enake bolezni. **Trněný Oujezd. Josip Tyrl, sodar.**

Pravi dr. Rosov življenski balzam dobi se samo v glavnej zalogi izdelalova **B. Fragner-ja**, lekarna »k Er-nemu ortuz« v Pragi, Becke der Spornergasse Nr. 205—3. V Trstu: **P. Prendini, G. Foraboschi, Jak. Serravallo** in **Ed. von Leitensburg**, lekarničarji. V Gorici: **G. Oristofotetti**, lekarničar; **G. R. Pantoni**, lekarničar; V Ogolji: **Damaso d'Elia**. V Zagrebu: **Sigm. Mittbach**, lekarničar. **Vselekarni in večje trgovine s materijalnimi blagom v Avstro-Ogerskej imajo zalogo tega življenskega balzama.**

Pražko domače mazilo zoper bule, rane in vnetje vsake vrste. Ako se ženam prsa vnamejo, ali strdijo, pri bulah vsake vrste, pri turih, gnojnih tokih, pri črvi v prstu in pri nohtanj, pri slezah, oteklinah, pri izmaščeni, pri morski (mrvi) kosti zoper revmatične otekline in putiko, zoper kronično vnetje v kolenih, rokah, v ledji če si kdo nogo spalne, zoper kurja očesa in potne noge, pri razkopanih rokah, zoper lišaje, zoper oteklino po piku mrčesov, zoper tekoča rane, odprte noge, zoper raka in vneto kožo ni boljšega zdravila, ko to mazilo. **Zaprte bule in oteklins se hitro ozdravijo:** ker pa ven teče, **potegne mazilo v kratkem vse gnojico na-ve, in rano ozdravi.** — To mazilo je zato tako dobro, ker hitro pomaga, in ker se po niem rana p-ef ne zaceli dokler ni vse bolno gnojica ven potegnena. Tudi zabranil rast divjea mesa in obvaruje pred anetom (črnim prisadom); tudi bolečine to hladilno mazilo pospeši. — Odprta in tekoča rane se morajo z mlačno vodo umiti potem še le se mazilo nanje prilipi. **Škatljice se dobode po 25 in 35 kr. Balzama za uho.** Skušeno in po mnogih poskusih kot najzanejaljivejše sredstvo znano, odstrani naglušnost in po njem se dobi tudi popolno uže zgubljeni sluh. i sklenica i gl. a. v.